

Вікторія ШЕНДЕЛАР,
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
Науковий керівник: Катерина СОЛОДАН,
доктор філософії, асистент кафедри публічного права
Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН

Вночі 24 лютого минулого року мало хто виявив, що Росія здійснила повномасштабне вторгнення в Україну. Проте з 05:30 24 лютого 2022 року в Україні оголошено воєнний стан. З цього дня значна кількість підприємств була змушена призупинити роботу тимчасово. У ряді областей, зокрема в Чернігівській, Донецькій, Луганській, Сумській, Херсонській та Харківській, працювати стало неможливо через жорсткі військові дії зі сторони Росії, що стала країною-агресором. Ця ситуація призвела до значних втрат і проблем для української економіки, а також податкової сфери, яка є засобом стабілізації економіки. Податком, як відомо, є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників податку відповідно до Податкового Кодексу [1].

За інформацією ООН, з 24 лютого Україну залишили понад 10,5 млн. людей. Дані про це поширює Офіс Верховного комісара ООН у справах біженців [2]. Значна кількість платоспроможних людей залишила країну, а це створило серйозні труднощі для фінансової стабільності.

Хоча великими платниками податків до загального фонду за лютий 2023 року до загального фонду державного бюджету сплачено 132,2 млрд гривень [3].

Перед системою оподаткування з'явилися нові виклики, вирішення яких вимагає швидкості та урахування майбутніх наслідків. Законом України від 15 березня 2022 року № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» на період воєнного стану передбачено: право на застосування

спрощеної системи оподаткування 3 групи по ставці 2% суб'єктами господарювання з річним доходом до 10 млрд. грн. і без обмежень чисельності працівників (замість ставки 5% для неплатників ПДВ або ставки 3% для платників ПДВ); добровільну сплату єдиного податку платниками 1-2 груп. Та удосконалено: норми щодо звільнення від податку на додану вартість у разі надання товарів на користь Збройних сил України та територіальної оборони; норми щодо відсутності коригувань з податку на прибуток за операціями з безоплатного надання товарів/коштів. Зокрема, додано заклади охорони здоров'я та сили цивільного захисту [4]. Це, на нашу думку, може стати причиною лібералізації оподаткування, особливо в умовах воєнного стану. Нововведення може сприяти створенню компаній в умовах економічної нестабільності та допомогти зберегти робочі місця.

Однак, як і в будь-якій системі оподаткування, завжди будуть компанії та сектори, які зазнають втрати через зміни в законодавстві. Тому важливо забезпечити умови для всіх суб'єктів підприємництва та розробити адекватні заходи підтримки для тих, хто постраждав від нововведень. Після закінчення або скасування воєнного стану на території України платники податків, які обрали спрощену систему оподаткування, з першого дня місяця, що настає після закінчення воєнного стану або скасування воєнного стану, автоматично вважаються такими, що застосовують довоєнну систему оподаткування [5].

Одним із інструментів для забезпечення економічного розвитку та залучення інвестицій в країну може бути податкова реформа. Пропонована концепція «10-10-10» знижує податкові ставки до 10% на податок на прибуток, ПДВ та податок на землю. Сутність реформи полягає у зміні логіки оподаткування, покращенні умов інвестування в економіку України та знищенні економічного сенсу корупції [6]. Також пропонується посилення відповідальності за порушення податкового законодавства. Концепція передбачає повне скасування одноразового внеску та підвищення ставки військового збору з 1,5% до 3%. Всі основні податки будуть становити 10%, зараз основні податки становлять 18-20%. Загальне податкове навантаження

скоротиться до 25-27% від ВВП. Це може зробити Україну привабливішою для іноземних інвесторів та сприяти розвитку внутрішнього бізнесу [7].

Проте, важливо зазначити, що зниження податкових ставок може призвести до зменшення надходжень до бюджету. Тому, необхідно забезпечити ефективну систему збору податків та боротьби з податковими злочинами [8].

Наразі українська економіка як ніколи потребує прийняття оперативних та ефективних рішень спрямованих на стабілізацію економіки та створення для її розвитку. Необхідно звернути увагу, що приймаючи рішення та обираючи конкретний інструмент державна влада повинні повної мірою відчувати доцільність, ефективність та перспективу впливу на економічні процеси [9].

Таким чином, на нашу думку, війна суттєво змінила податкову систему України, проте проблеми з її структурою та неадекватними засобами адміністрування залишаються актуальними і до цього часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України від № 2755VI від 02.12.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 26.03.2023).
2. Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine?fbclid=IwAR0tDw5ScPC33DmZMZ1jsDheqEYILBZ64rSYDPbJlweUedqf1IHsSJiSMd0> (дата звернення: 26.03.2023).
3. Державна податкова служба України. За лютий 2023 року до загального фонду державного бюджету надійшло 132,2 млрд гривень. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-liutomu-do-zahalnoho-fondu-derzhavnoho-biudzhetu-nadiishlo-1322-mlrd-hryven> (дата звернення: 26.03.2023).
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 26.03.2023)
5. Сушко Д. Податкова реформа воєнного часу: які зміни до Податкового кодексу ухвалила ВР. Національний юридичний каталог України. Liga : BOOK. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/210044_podatkova-reforma-vonnogo-chasu-yak-zmni-dopodatkovogo-kodeksu-ukhvalila-vr (дата звернення: 26.03.2023).
6. Длігач А. Зниження податків під час війни - на часі. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/13/691421/> (дата звернення: 26.03.2023).

7. Карпенко О. Глобальна податкова реформа «все по 10» змінилась: як це виглядає зараз. URL: <https://ain.ua/2022/12/26/uryad-gotyue-podatkovu-reformu-vse-po-10-shho-zminylosya/> (дата звернення: 26.03.2023).

8. Пояснювальна записка до проекту Закону України від 30.01.2020 № 2757-1 «Про внесення змін до статті 193 Податкового кодексу України щодо зменшення розміру ставки податку на додану вартість». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GI01287A?an=3> (дата звернення: 26.03.2023)

9. Рибальченко А.В., Григор'єва В.В. Правове забезпечення ефективних механізмів регулювання економікою в умовах воєнного стану. Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 23-24 вересня 2022 р.). Одеса, 2022.

URL:http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/16380/1/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_%D0%9E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D1%81%D0%B0.pdf#page=245